

Simó Márton

A boldogabb ember

(Részlet az azonos című, készülő regényből)

[Egy elégedett és nyugodt férfi buk-
kant fel a látóteremben, aki tisztában
van azzal, hogy kicsoda ő, hogy hon-
nan jött, mit akar, mit kezd az életével.
Tulajdonképpen megette már a kenye-
re javát – azt is mondhatnánk –, de
korántsem zavarja a végesség biztos
ígérete. Ahogyan a korábbi évtizedek-
ben, most is terve vannak, és tisztában
van azzal, hogy mindenekelőtt, minde-
zek után, és közben, folyamatosan dol-
gozni kell. (...) Tulajdonképpen soha
nem vágyott el a faluból, ahol született,
de mégis, már középiskolás korában
elkerült onnét ideiglenesen, mert ak-
kor az járta, hogy a gyermeknek városi
iskolában kell tanulnia valamennyit a
későbbi boldogulásért. Nem volt ugyan
igazi termelősövetkezet náluk, csak
amolyan kicsi és kezdetleges valami,
amilyent a helyi kommunisták szer-
veztek maguknak, azok a gyengébb
emberek, akiknek nem nagyon volt
birtokuk, sem veszíteni valójuk, csak
valamiféle fertőzöttség ütött ki rajtuk,
vagy egyszerűen fontosak akartak
lenni és érdemtelenül kiemelkedni. A
rendszer a továbbiakban békén hagy-
ta a közösségüket, mert nem látta ér-
telmét annak, hogy a havasalji, zord
vidékre tervgazdaságot erőltessen. A
föld gyenge volt, alig teremte meg a
legszükségesebbeket, s aki ott kívánt
élni, annak el kellett sajátítania a silány
birtok mellé valamilyen szakmát, szol-

gálatba kellett állnia a megélhetésért.
Így, úgy, valahogy.]

Huszonnegyedik beszélgetés

*Arról, hogy az ember megváltoztat-
hatja a lakóhelyét, még akkor is, ha
nem tervezi. Egyszerűen azért, mert
ezt várják el tőle. Nem is annyira az
emberek, hanem a gazdasági helyzet. És
végül úgy dönt, hogy lépjen érvénybe ez
a változat, de abban reménykedik, hogy
minden csak ideiglenes. Mert lehetséges
a visszaút.*

*„Magyarba’ még hagyján / De aztán
kimentem egy csapattal Sarm es-Sejkbe /
Mubárák rokonaié volt arrafelé minden
/ Mi is nekik dolgoztunk / Mire végez-
tünk a melóval / Mubárák megbukott /
Hazafelé jövet már egy csomó ellenőrző
pont volt felállítva a sivatagban / Alig
tudtuk elmagyarázni a géppisztolyos
kölykeknek / Hogy mi csak munkások
vagyunk / Mikor végre leszállt a gépünk
Bukarestben / Én biza megcsókoltam /
Az áldott román anyaföldet.”¹*

– Addig jöttünk-mentünk ki Ma-
gyarba, s haza, esment ki, és megint
vissza, hogy egy idő után így aztán
odaki ragadtunk. Ez nagyon egysze-
rű volt, mert annyi munka kínálko-

¹ Részlet Lövetei Lázár László *Pót-vignetta*
c. verséből. In: *Feketemunka*. Versek.
Kalligram Kiadó, Budapest, 2021. 107.

zott, hogy még válogattam is belőle. Folyamatosan. Egyik hozta a másikat. Otthon, ugye, a bennvaló eladódott, s azt a pénzt, ami jött belőle, bétettük utána a bankba, de minek üljön úgy, azt belé lehetett forgatni a blokkba. Soha nem vágytam én arra, hogy tömbházlakásba kerüljek, akár az Üzemben is kérvényezhettem volna annak idejibe, hogy adjanak, vagy feliratkozok, kicsit hepecelek a Pártban, mondjuk, rendezem magamot az elvtársak között, s amikor odakerülök a listán, mert aztán azilyent toszították fel azon, akkor kiutálnak egyet a Telepen, vagy akár pénzes blokkot, ami nem szolgálati, s amit meg lehetett előlegezni, majd részletre megvásárolni... Sokan ezt csinálták. Eszembe nem jutott volna nekem ilyesmi, a gyenge ember viselkedik így, és vágyik társasházba, bé az összkomfortba... S akkor építik ott ki a negyed mellé pléhből a ketreceket, míg olyan lesz a hely, hogy külön Pork City fejlődik benne!... Ez azt jelenti, hogy a proli mégsem bízik egészen az egzisztenciájában, és vágyik vissza a paraszti sorba. Csaucseszku is olyan volt a végén, hogy ajánlotta a petrezselyem termesztését az erkélyeken, s a blokkok közötti virágágyásokba uborkát, paradicsomot, hagymát képzelt el, csak hogy azt a purdék és a kecskék lelegelték. Nálunk ez nem jött bé akkor, mert akkor is baj volt az öntudattal... Csak szép állatok legyenek! Minél több! És jó föld! Én olyan életet képzeltem el magamnak – mondtam –, amilyent a szüleim, a nagyszüleim, s az ezelőtti öregek éltek. Hogy a munka legyen a legelső örökké. A második is. És harmadszor szintén a munka kerüljön szóba. Mert anélkül nem lehet... Ha valami egyebet kell elvégezni, amiért több pénzt adnak,

akkor az még jobb, mert lehet több állatot, mindenféle felszereléseket és gépeket vásárolni, hogy legyen, s hogy haladjunk. Én mindig ilyen voltam. És tudtam úgy forgatni a dolgokat, hogy a gazdaságunk gyarapodjék... Szóval, abban az időben, hogy még cifrább legyen minden, megtudtam, hogy az a lakrész, amelyiket béreltünk a fiamnak és az unokaöcsémnek, eladó lesz. Kezdett érdekelni. És mindjárt meg is egyeztem a tulajdonosával. Mondott egy szép összeget, ami mégsem tűnt annyira soknak, mert volt készpénzem a bankban, a bennvaló ára ugye, s az a háromnegyedit fedte. Megállapodtunk, s valamennyit azér² kihagyott. Olyan ezer eurót engedett belőle. Egy kicsit azonban fáj, hogy a bennvaló belémennyen abba az apartamentbe.² Ez ötven négyzetméter ahajt, mert csak kétszobás. A házunk odahaza százhusz négyzetméter alapterületű volt, plusz a két pince alatta. Azon a telken csűr volt, udvar, és húsz ár kert járt vele. De hát a város! Mégiscsak az, és összkomfort, és ott a kényelem, amit meg kell fizetni. Mi lett volna, ha Pesten, vagy bárhol Magyarban fogok neki lakást vagy házat vásárolni ebből?! Még kevesebbre lett volna elég az a pénz... Bár sosem lehet tudni... Nem lehet, bizony, mert az is bekövetkezett, és nagyon váratlanul... Azt mondta itt, Várhelyen a blokk korábbi tulajdonosa, hogy neki ráér, ha annak az esztendőnek a végire fizetem ki a többi. Euró már volt, ismertük, úgyhogy abban beszélgettünk, mert a székely olyan bolond lett. Kilencezer volt még vissza, huszonötezret odaadtam akkor neki előre, és megírtuk az

² *apartament* – lakás, lakrész – román, a francia *appartement*-ből

adásvételt... Nem kér enni, úgy vélekedtünk, s hogyha már nem fog kelleni, ha a fiam egyébben gondolkodik, akkor eladjuk, veszünk másik házat. Vagy pedig építék, építünk neki is egy újat, olyant, amilyent szeretne. Ha odakerül. Mert még ezután jött az egyetem. Az az első, a tanulás. S ki tudja, még mik? Mi van akkor, ha ő is megindul egyet kifelé? Nagykorúvá válik, és már nem tudom megkötni soha. A fejben dől el, hogy milyen a ragaszkodás. Ide? Oda? Vagy másfelé? És majd a nőszülés! Minden hátra volt. Ki tudja, miféle fehérnépet szerel magának? Csakhá' milyen az ember? Örökké tervez, s fut az agya... Úgyhogy a blokklakást szépen megvettük, és mentünk ki esmen Magyarba mind a ketten, asszonyostól. Neki a félig már megismert ismeretlennek.

Otthon azért mégiscsak jobb, még szegény embernek is. Csak egészség legyen! Azér' imádkoztam akkoriban, hogy legalább a fiam állapotjék meg odahaza, Várhelyen, ha nem is falun, s onnan aztán szép lassan visszalopakodhatunk Kőaljára, vagy a közelibe, mert elszakadni nem lehet. Bárhol lehettem, bármivel foglalkoztam, valahogy minden este azon morfondíroztam elalvás előtt, hogy vajon mi van az utcánkban. Kik járnak ki s bé a kapukon? Élnek-e, halnak-e az emberek? Vettem sorra őket, az egészet, s mindenkiel foglalkoztam egy-egy kicsit. Jól vannak-e? És vajon mi a helyzet odahátra... Édesjóistenem. Aztán belealudtam. Osztán mikor felébredtem néha az éjszaka közepén, már azon tűnődtem, hogy vajon ezekből mennyi volt a képzelődés, s mennyi az álmodás. Hát mennyi lehetett? Szinte az egész álom volt, és annak a visszapergő mozija vegyült bennem össze feszt. De

azért biztos, hogy a ragaszkodás megmarad. Mehetsz bármerre, nem tudja a lelked megtagadni a helyet. Ne mondja nekem senki, hogy elfelejthető! Ide hazajössz. Egyéb helyekre pedig csak visszautazol.

Az egy olyan esztendő volt, hogy nagyon eredményes. Először azt mondja a barátom, a sváb gyerek, hogy figyeljek reja. Nem jó ez így, ahogy mennek a dolgok. Ha odaki vagyunk, akkor formát kell adni a dolognak... Kértem, hogy milyen formát? Erre válaszolta, hogy céges formát. Találjam ki, hogy miket szeretnék dolgozni, írjak bele mindent, amit tudok, amihez kedvem és szaktudásom van. Soroljam fel nyugodtan, hogy építkezés, ácsmunka, asztalosság, gyenge- és erősáramú villanyszerelés, vízszerelés, gáz- és fűtésszerelés, ha kedvem van, akkor írjam fel a mezőgazdasági munkákat is, a kertészkedést, a vas- és színesfémöntést, formakészítést, lakatosságot, vasesztergálást. Összeírtam vagy húsz dolgot. Ebből lettek aztán a TEÁOR-besorolások ugye. Egy pár nap múlva hozta is vissza a papírokat. Megvolt a cég tervezete, s azt is megbeszéltük, hogy legyen benne az asszony még, mert mű elválaszthatatlanok vagyunk. Úgy volt, hogy megszoktuk egymást, és szeretünk egymás mellett lenni. Nem mindig. Nem úgy, hogy feszt, egymást nyalva, s összeragadva... De azért jó, ha arra számíthat az ember, hogy rend van körülötte, tisztaság, s nem kell azon gondolkozzék, hogy mit eszik este, hogy milyen tízórait, uzsonnát csomagol magának. Mit vesz fel. És azért azok az ágybéli dolgok. Azok ugyancsak fontosak, ha már úgy vagyunk béállítva, hogy kell a fehérnép, s az ember akkor egy teljes férfi, ha párban él, akkor tegyen is érte,

hogy egymásban és egymással éljen... Így haladni is jobban lehet. Ezt mind a ketten jól tudtuk, ki volt próbálva az azelőtti húsz esztendőben, és ugyanígy lett a következő húsz év folyamán is. Bévált. Most is úgy van, hogy amennyiben lehet, akkor együtt... Olyanformán gondoltam azt a céges dolgot, tényleg, hogy legyen benne az asszony, mint tag, tudjon dolgozni rendesen és nyilvánosan, legyen lepappirozva az ő fele ugyanvalóst, mert az a jó. Soha nem lehet tudni, ha történik valami. Már olyan volt a helyzet, hogy a hatóságok nem nézték jó szemmel a huszonhárom milliós román munkavállalót. És abba mű is beléestünk. Biza. Megtagadni nem lehetett, gyakran feketén dolgoztunk, ha a hivatalos mellett még kellett nekünk valami plusz... Így aztán kérdezhet bárki bármit, szerződéses viszonyban állunk, minden számla ellenében működik, és fizetjük az állam felé a fizetnivalókat... Meg is lett, olyan két hét múlva hozta vissza a végleges papírokat, az ügyvéddel együtt. Írtuk alá az alapító okiratot, vitte bé az APEH-nek, a cégbíróásra s ahova kellett. Ügyvezető lettem. Norbi ajánlott egy megbízható könyvelőirodát. Mivel azt mondta, hogy nem jó az, ha ő szerepel benne, mert ő sokféle jár-kezel, olykor a politikusok környezetében is megfordul, de hozta az egyik évfolyamtársát, aki formálisan belépett, kültagként, hogy legyen benne helyi ember, és ugyanő biztosította, Ferencnek hívják, a telephelyet is hozzá egy darabig. Szinte hihetetlen volt, hogy immár vállalkozó vagyok. Azt mondták, hogy ilyenformán megnyílnak előttem a lehetőségek.

Addig jöttem-mentem aztán azon a tavaszon odaki, hogy elvállaltam a budaörsi repülőtér kétszeri megkaszá-

lását. Elnyertem a megbízást az Üllői út mentén levő zöldövezetek karbantartására is. Ez azt jelentette, hogy kétszer kellett megjárni a helyet. Lett volna aztán még ősszel a lombtalanítás, végig az összes kerületen a Kálvin tértől Vecsés határáig, mind a tizenöt kilométer. De elég volt nekünk bőven a kétszeri kaszálás. Kézi kaszával. Arra gondoltam, hogy ezzel a feladatvállalással a fiamot és a leányomat béveze-tem odaki Magyarba' a vendégmunka örömeibe. Nem volt az olyan nehéz, de sok jövés-menéssel járt. Ennek is külön története van. Lesz, lehet rá alkalom, mer' el fogom majd egyszer mondani.

Huszonötödik beszélgetés

Mi kell még a boldoguláshoz, ha nem elég a céges forma... Ember. Nem a tulajdonosnak, hanem a helyi állampolgárnak kellene dolgoznia. Ez egy következő kör, amelyen a külmagyarnak végig kell futnia. Ha nem, akkor nem. Esik vissza megint a törvénytelenég, a fekete- és a szürkemunka csapdájába.

„Szerencsére csak egy fél napig / De dolgozott az én kezem alá is / Lágyan edzett helyi erő / Be nem állt a szája / Hogy ő perfekt tud németül / S egy kicsit angolul is / Hagytam hogy beszéljen / De azért figyeltem / Hullott ki minden a kezéből / Eltévészttetted a házsámot barátom / Mondtam neki délben / Te még magyarul se értesz semmihez.”³

– Az volt utálatos még akkoriban is, hogy aki nem volt bejelentve, az nem

³ Részlet Lovétei Lázár László *Tizenkilencedik vignetta* c. verséből. In: *Feketemunka*. Versek. Kalligram Kiadó, Budapest, 2021. 71.

tartózkodhatott Magyarban egy hónapnál többet. Kimentél, ha volt hova, vagy addig-addig kóvályogtál, míg valahova elrázódtál, de az általában csak olyan is volt, szóval: béálltál a ringbe, s mire jól beléjöttél volna, kellett jönni haza pecsételni. Vagy át kellett menni Szlovákiába, esetleg Ausztriába. És vissza. Amikor a hatóságok látták – ha olyan helyzetbe kerültél, hogy igazoltattak –, megelégedtek azzal, hogy ott volt benne valamelyik lapon egy-egy friss kilépő és belépő pecsét az útlevelünkben. Egyeseknek úgy bételt az öt év alatt, míg szolgált a pasaport, hogy már hely sem volt, s valósággal kellett vadászni az üres mezőket, ahova belékerülhetett a bélyegző soron következő nyomata... Hogyha hazajöttél véletlenül úgy, hogy maradsz is valamennyit, akkor láttad, hogy itthon mennyi a baj. Sok ilyen volt. Sok kolléga. Eleinte szinte mindenki ezt csinálta. Ami pénzt hoztál, avval tömte dB a likakot. Hogy haladás legyen itt is, s addig ültél, míg valamennyire rendbe tetteD, béindítottaD a menetet. Elmentél kaszálni. Mondjuk. Fát készíteni. Vettél egy süldöt, hogy a család itthon levő tagjai nevelgessék. Vásároltál neki gabonát. Szóval az egyhavi jó kereset két hónapra szólt. Úgyhogy az nem is olyan sok, ha úgy nézzük. Nem beszélve arról, hogy vajon osztán mehattél-e vissza oda, ahonnan eljöttél? Nem mindig. Ezért volt jó, hogy én bévezettem a kertészeti cégnél a váltásos rendszert. Adminisztráltam, ahogy tudtam egy ideig, még messziről is.

Sokan vagyunk, és sokfélik. Egyik-másik lépett le. Volt osztán olyan falumbeli, hogy mind megitta a pénzt, s az olyant haza kellett küldeni, kiiktatni, mert rombolta a hitelemet. Rontotta a hírünket, úgy általában az egészünkét.

Mondhatták aztán, hogy azok a hülye románok. És milyen érdekes! A legtöbb megélt! Szinte az egész. Ahogy teltek az évek, kezdtek megváltozni a falumbeliek, a volt kollégák, és azok is, akikkel jártuk az idegent a munka miatt. Magához tért az is, aki Magyarból kikapott, kiment osztán Németbe, és még több pénzt keresett. Úgy tűnt, hogy lett belőle valami. Valaki. Legalábbis úgy érezte. Úgy mutatta... Ott agyonhajtják a mezőgazdasági munkákon az embert. Leginkább Németbe. Olyan durva dolgokat hallottam, hogy csak. Azt mondják, olyan, mint egy-egy gettó, vagy épp egy koncentrációs tábornak felelnek meg azok a zárt telepek ejszen. Egyik helyen lengyel hajcsárod van. Másutt oda letelepedett szerb. Vagy pedig török. A pénzért való hajszában olyan lesz, hogy nem kell puskával állnia senkinek a hátad mögött, nincsenek a seggedben, de mész, mind az állat, szeded az uborkát, a paradicsomot, a spárgát, miközben számolod fejben az eurókat. Sok jó dolgot lehet aztán beszerezni: két négyzetméteres plazmatévét, osztán idővel, ha már elnyűttél pár Golfot, Asconát, jöhet az Audi Q7-es, vagy legalább egy Toyota RAV 4-es – használtan, nyilván, mert az újat nem éred fel soha, de így is majdnem beleöled egy bennvaló árát a kocsiba –, mert ilyen a menet. Úgy jársz-kelsz, mind egy úr, mind egy rendes európai polgár – kívülről talán olyan is vagy, akár egy fehér ember –, és élvezed a technikát, kihasználod fenékgig ennek a mocsok kapitalista világnak az áldásait, hogy a következőkben ismét visszaesél, belé a porba, hogy kezdjed-végezded nekik a rabszolgamunkát. Mert azok képtelenek bármire, még a seggüköt se tudják megtörölni önerőből,

Gyökerek 1

Gyökerek 2

annyira erős szociális hálót fejlesztettek ki nekik, amelyik olyan, hogy őket még saját maguktól is megvédi. Meg a fenét! Olyan minta, olyan elképzelés, amelyik nem maradhat fenn sokáig. Úgy elsöpri őket az idő, mind, ahogy elvitte Csaucseszkut is, a sok kommunistát és az egész nyavalyás szovjet világot. De mi jön a helyibe? Lehet azt tudni?

Sokat gondolkodtam én ezeken a dolgokon, de csak akkor életképes minden az ember életiben, és olyankor van benne távlat, biztatás, ha a munka határozza meg az életed kereteit. Az izzadságos munka. Nem hiszem el, hogy gombok nyomogatásából, hogy valahol tárolt részvények hozadékából hosszú távon meg lehet élni. Egyeseknek talán igen. Pár embernek. De a zöm végezze csak el a feladatait a maga háza táján... A saját földjén, a saját kertjében...

Mondtam, hogy sokan kezdtek annak idejibe járni külföldre, s ahogy teltek az évek, még többen. Úgy nőttek fel a fiatalok, hogy már életcélként lebegett előttük a Nyugat, ahova előbb-utóbb eljutnak. Hogy megszedik magukat. Ezt vesznek, azt vesznek... Nyilvánvaló, hogy rosszul érzed magad, amikor visszajössz, mert látod a különbségeket. Ez sem jó. Az sem jó. Nem működnek a dolgok. Nem úgy működnek. Bezzeg Magyarban. Németben. Angliában. Bezzeg Amerikában... És miből származik itt a baj? Hogy elnyomnak az oláhok. Hogy sok a cigány és a szociál,⁴ akik csak úgy... Éreztem, min-

dig úgy voltam vele, hogy ne keresd odahaza egy másik világ tükörképét! Hanem törekedjél arra, hogy te hozd létre a magadét. Kicsiben. Az élhető környezetet. Egyszer. Utána pedig járulj hozzá ahhoz, hogy közösen is alakuljatok. Hogyha az apámék idejében – pedig akkor milyen hitvány rendszer volt! – büszkén lehetett adni, cselekedni a közösségért, dolgozott eleget, s vitt engem is magával, pedig közvetlen anyagi haszon nem származott belőle, de mégiscsak jó érzés volt látni, tapasztalni, amikor valami megvalósult, akkor ezt kell tenni máma is... Nna. Ez maradt ki aztán a változások után. Eppeg azok a községbeliek, akiket én kezdtem hordozni a kertészeti munkálatokra, építőiparba, pont ők kezdtek okoskodni egy idő után. Mert miközben még jobban elbutultak, azt hitték, hogy kinyíltott a csipájuk. „Megmondták a titit”, ahogyan túlfelől tanulták a kinti proliktól. „Tegyem meg az önkormányzat. Írjon pályázatot. Annyi a pénz, mint a pelyva az EU-ban, mikor tonnaszámba nyomtatják az eurót.” „Fizessük az adót” – hangzott el a kocsmai asztaloknál, de munka közben, buszon, szünetekben, miközben ezek a drága jó székely emberek úgy éltek éveken át, hogy gyakorlatilag maguk is ugyanvalóst „szociálok” voltak, hiszen szinte valamennyien ellátmányt kaptak a román államtól. Ilyent-olyant, nem túl sokat, de azért a javukra billent a mérleg mutatója. Élvezték a rendszert, de önmagukat a kerítésen kívülre helyezték, és onnan ugattak befelé, arra a világra, amelyikhez tulajdonképpen ők is odatartoznának. Úgy elromlott az újonnan létrehozott vendégmunkásaim csapata – pár kivételtől eltekintve – agyilag, hogy lassan már magam is

⁴ Főleg a magyar anyanyelvű erdélyi cigányok körében élő kifejezés, amellyel az alanyi jogon járó szociális juttatásokat nevezik meg. Az *ajutor social* (román), azaz a *szociális segély* kifejezésből rövidült.

szégyelltem őket. Ezek mentek haza, s a legtöbb otthon nem csinált semmit. Állítólag úgy kimerültek a budapesti munkák ideje alatt, hogy muszáj volt nekik pihenni. Már nem voltak állataik. Nem foglalkoztak erőst a visszaadott földekkel sem. Az útszéleken, a házak előtt kinőtt a burján. Mert állítólag nem törődik vele a polgármester. A kaszálók, a legelők kezdtek béérdősödni. Vette fel a cseplesz, a ciher, a gyomfa az egész szülőföldet – mondhatom gúnyral és ünnepelesen –, de szinte senkit sem érdekelt. Úgy volt otthonod a saját hazád, mintha csak egy váróterem lenne, ahol ideig-óráig tartózkodhatsz, míg elvisz a busz, míg megjön a vonatod vagy a repülőd...

Igaz, hogy szép lassan én is elpályáztam, de az eszemben már az forgott, hogy mikor, s hogy fogok visszakerülni. Szerveztem kifelé magamot, de már a hazatérés gondolata fogalmazódott meg bennem. Kialakítom majd a magam saját környezetét, ott, ahol van a tanyám. Vagy pedig vásárolok egy másikat. A közelben valahol, de a megyén belül. Csak egészség legyen. Hadd lám, mi lesz a fiammal. A leányom ekkor már olyan volt, hogy készült férjhez. Ő immár Magyarországon ragadt. Ez nem feltétlenül baj. Csak legyünk azért vajeggyen odahaza is, maradjunk honn, mert nem jó, ha mindenki megfutamodik.

A buta fejemmel azt hittem, hogy van egy jól kitalált cégem odaki, s akkor én azzal mozdulhatok. Mozdultam is, de mindjárt jöttek a munkaügyi buktatók. Hogy én nem jelenthetem be magamot, az asszonyt sem hivatalosan, mert egyszer meg kell hirdetni. Kétszer. Majd harmadikszor is. Ha nem jelentkezik egy helybéli magyar,

aki honpolgár, akkor megkaphatom a feladatot, elvégezhetem azt a valamit, amelyet elvállaltam. Lehetek ügyvezető. A feleségemet alkalmazhatom. Ugyanígy, ha átjut ezeken a szűrőkön. Kaphatok vízumot. Sokszé még az sem volt jó, ha magamtól találtam ki valamit, vagy megegyeztünk egy családdal, egy vállalattal, intézménnyel, hogy mű nekik ezt vagy azt megcsináljuk. Nem tudom, kinek pattant ki a fejéből ez az ötlet – eppeg baloldali kormány volt hivatalban, levetkeztetett, majd demokráciába átalöltözött kommunistákkal, meg azok pereputtyával, és esment választást nyertek –, de nem találkoztam olyan esettel, hogy egy magyar, mind elsőrendű jogosult, elhalássza előlem a munkákat. Elhatároztam, hogy teszek én ez ellen, és amilyen gyorsan lehet, le fogok én ott telepedni, s megszerzem a teljes jogú állampolgárságot. Mit gondolnak ezek?!... Ki s mi vagyok én? Vagyok olyan magyar, mint ők! És nem lehetek örökké az ország kapcája.

Elkerültem egy munkaügyi orvoshoz, egy doktornőhöz eppeg, mert szükség volt a céghez az alkalmassági igazolás. Mindenféle vizsgálatok kellettek. Labor. Vérvétel. Röggöny. Miegymás. Túl voltunk az elején, aztán következett a kardiológia, a fizioterápia, az idegyógyászat. Mellkasátvilágítás. Az a doktor-né felügyelte az egészet. Kopogtatta a hátamot. Mondta, hogy lélegezzek nagyokat. Most vegyek levegőt. Most ereszem ki. Tartsam vissza. Elölről, hátulról, oldalról meghallgatott. Tekergette a fejit. Aztán megkérdezte, hogy én életembe mikkel dolgoztam. Felsoroltam. És kiderült, hogy legtöbbet az Üzemben... – Ez az! Megvan az oka! A bácsinak a bal tüdeje alig mű-

ködik. Körülbelül hatvan százalékos a teljesítménye. Magát betegnyugdíjba kellene küldeni, mert tulajdonképpen munkaképtelen... Erre én úgy meg-
jedtem, hogy a bácsizás már nem is bosszantott. Eléadtam gyorsan, hogy újabban mikkel foglalkozok, s hogy nekem két gyermekem van, akiket ki kell engedni az életbe. Egy csomó munka. És még a sok ember, aki számít rejám a megélhetésért. Az nem úgy van, hogy én most elmegyek nyugdíjba. Olyan nincs! Nekem munkám van. Rengeteg feladatom. Nem azért tettem át a székhelyemet Magyarba, hogy várjam a pénzes postást. Mer' az mi? Csúfalkodás! Epege nem fogtam könyörgőre, de mondtam neki, hogy hagyja csak jóvá nyugodtan, mert jól érzem magam, s annyit tudok dőgozni, mind kettő, sokszor még többet, észre sem veszem, s nem érzem, hogy kapkodni kellene nekem a levegőért. El sem fáradok jobban, vagy hamarabb, mint más. Úgyhogy sikerült. Valahogy nagy nehezen. Keresztülmentem a munkaalkalmassági vizsgálaton...

Az történt aztán a továbbiakban, hogy megismerkedtem avval a doktornővel később jobban is. Sokszor kellett menni hezza mások miatt. Amikor már hivatalos lett a cégem, ugye, és dolgoztunk magánvállalatoknak, az államnak is, gyakran bízták rám, hogy intézzem a dolgozók munkavállalását és az egészségügyi vizsgálatokat. Eltelt sok év... Egyszer azt mondja a doktorné, amikor ott jártam nála a rendelőintézetben, hogy: – Gyurka, maga milyen jól néz ki! Pedig a tüdeje ugyanolyan... Mondtam, hála legyen a Jóistennek, mostanában is megvagyok, s jól vagyok. Akkor érzem szarul magam, ha nincs teendőm, de ilyesmi

velem nem fordult elő soha... – Ez az! – helyeselt a doktorné. Nem mondtam semmit, átvettem tőle a papírokat, elköszöntem, s kiléptem az ajtón. Nem akartam mondani, hogy biza maga is jól megvénült, amióta nem láttam, és milyen rozoga lett közben. Tudtam róla egyébként, hogy régóta túl jár a hatvanon, talán a hatvanötön is, de nem akar nyugdíjba vonulni. A jobb orvosokat becsülik, s ha bírják, ha akarják, akkor hetvenéves korukig nyugodtan szolgálatban maradhatnak. Ilyen volt ez a foglalkoztatás-egészségügyi szakorvosnó is. Ment, amíg bírta. Aztán az ilyeneket is leállítják egyszer, nekik is valaki csak megmondja, hogy eddig, s tovább nincs. Mert ilyen az ember. Lejár. De addig ne hagyja magát!

A budaörsi repülőtér kétszeri kaszálását kézi szerszámokkal végeztük. Volt egy unokaöcsém, akit rá tudtam venni, hogy álljon bé. Kaszát nem vittem magammal, de odaki vettünk, kerestünk megfelelő faanyagot, s tettünk reja nyelet. Akácából készül a legjobb, ha nincs kőrifa. Úgy képzeltem el, hogy a rendes munkaidő előtt, hajnalban, mondjuk, pénteken nekifogunk, aztán szombaton és vasárnap jó korán megyünk neki esment. Csak lefogyatjuk, és elrendezzük egy hétvégén, inkább nem vállalunk mást. Jó pénz volt benne, ha sikerül három nap alatt végezni vele. Kicsit furcsa volt. Erősen néztek az emberek, pedig nem a Holdról jöttünk! Le voltam maradva ejszen a technikával, mert már elterjedtek volt nagyjából akkora a tologatható elektromos és benzines fűnyírók, léteztek mindenféle önjáró gépezetek, kistraktorok ilyen célra, de nekem meg sem fordult a fejemben, hogy valami olyant használjunk. Számomra a kaszálás azt jelenti, akkor azt jelentette,

hogy belé kell állni a rendbe, s húzni jobbról balra. És ez egy szép munka. Olyan férfias. Milyen büszke voltam, amikor papó vett volt nekem egy kaszát, s tett nyelet neki! Orosz gyártású volt, nem kínai vagy keletnémet mocsok pléh! Akkor azt tartottuk a legjobbnak... Avval tanultam, csak annyi bajom volt vele, hogy kicsinek véltem, mert 60-as méretű volt.⁵ Tényleg az kicsi, de jól járt, az élit is tartotta... Lett aztán nagyobb, de én csak 90-esig mentem fel, az nekem bőven elég volt... Aztán eszembe jutott, hogy amikor megtárgyaltuk az üzemeltetővel a munkálatot, akkor fűnyírásról beszélgettünk... Tehát már a kifejezés is más. De minek nyírni, ha vágni is lehet a hagyományos módszerrel?!...

Eppeg vakációs időszak volt, nálunk volt a gyermek. Odaki. Úgyhogy őt is befogtam. Pont olyan életkorban járt, mint én annak idején, amikor az első kaszámat kaptam nagyapámtól, de arra már nem volt lehetőség, hogy én is szereljek neki egyet hirtelen. De közbe-közbe a kezibe adtam. Megmutogattam neki egyet s mást, mert oda voltunk kerülve, hogy akkorra odahaza már kimaradtak a mű életünkből az ilyen típusú munkálatok. Biza. Hiányzott erősen a gazdaság, mer' azt szerettem a legjobban az életben. Kezdtünk átalakulni mű is. De azért a gyermek beléjött szép lassan. Ami megint furcsaság volt annak, aki látta, hogy a kaszálás után elráztuk a rendeket hosszan, megforgattuk délben, és amikor annyira száradt, kerekítettük össze, és felszedtük fiókokba. Így szoktuk meg. A magunk havasalji világában a lekaszált fű nem

mocsok, nem komposztálható alapanyag, vagy massa, hanem takarmány. Nagyon nehéz volt még elképzelni is, ott Magyarban, hogy minek, hova hurcolják össze-vissza a lehullott faleveleket, s a „kaszálmányt”, mert az egyfajta teher, hulladék, amellyel alig tudnak bánni a közterületesek, az útkarbantartók, a zöldövezet-gondozók. Elgondolkodtam azon közben, hogy azért mégsem lenne jó használatokkal feletetni a repülőtéri szénát, mert az szennyezett, poros, nem is volt benne annyi lapi, virág, mint szokott odahátra lenni a tanyánkon előállított kóstban, amelyikre azt mondják a botanikusok és az állattenyésztés elméleti nagyokosai, hogy gyógyszer tulajdonképpen, attól boldogabbak a tehenek, annyit adnak, hogy jóval túl lépnek a papírforma szerint megadott mennyiségen egy-egy tejelési időszakban. Ilyenkor hozzák elé Dél-Tirolt. Svájcot. Mind a kettő kezd eltávolodni tőlünk. Mintha még messzebb lenne. Az újmódi hasznosság a mi régi tudásunk mellé sehogy sem akar onnan átaljönni a paraszti szintekre.

Az Üllői út mejjékinék a takarítása és megkaszálása már sokkal mocskabb munka volt. Ebbe is a saját tenni akarásom vitt bele. Hogy egy percet se üljünk hiába. Ugyancsak a Platán Betéti Társaság ajánlotta. Tulajdonképpen azért, mert látták, hogy jól meg tudom szervezni, s rejaállítok embereket hamar. Én pedig ekkor magamot helyeztem bé ebbe a menetbe, s a családot. Ugyanaz a rokon csóró⁶ jött, aki Budaörsön is mellettem volt,

⁵ Azaz 600 mm élhosszúságú. A legnagyobb méret a 110-es (1100 mm).

⁶ Jelentése ebben az esetben: *srác, fiatalember* – az udvarhelyszéki székely tájnyelvben.

Golden Thread (Aranyfonál)

aztán még a fiam, a leányom, s neki egy barátnője hazulról. Na, gondoltam, most tük is meglássátok, hogy mi a munka Magyarba, nem csak lébecolás van, nem csak „haverok, buli, Fanta” az élet, s megtanuljátok ügyesen, hogy’ kell megkeresni a forintot! Könnyű-e? Nehéz-e? Hát nem is olyan egyszerű. Egyébként a leánkák nem mondták, hogy rossz lenne soha... Mit leánkák, akkor már tulajdonképpen férjhez menendő volt mind a kettő. Csak az ember milyen, ragaszkodik a megnevezéshez, mer’ akkor maga is fiatalabbnak tűnik. Ha olyan világban élünk, mondjuk, mint a nagyanyáim, akik tizenöt éves korukban mentek szolgálni városra.

Úgy volt az a kaszálás, hogy mentünk hosszan egy zöldövezeten, gypsávon, s amit levágtunk, azt bé kellett zsákolni, letenni a kijelölt helyeken, ahonnan a cég autói, mert napközben jöttek utánunk, este vagy másnap hajnalban, ahogy tudtak, amikor gyengébb volt a forgalom, szedték össze. Mentünk, vágtuk, haladtunk, zsákoltunk... Mondjuk két metráló között végeztünk. Mi legyen, ha nem jön értünk a gépkocsi? Rájöttem, az a jó megoldás, hogy megjárjuk az egyik oldalt, felülünk az M3-asra, s visszamegyünk egyet, s akkor utána megint elé túlfelől, és amikor kész, esment, tovább, esment, akkor el a következő megállóig, oda-vissza, oda-vissza, mindaddig, míg kiér a kék metró a vonala a végire. Onnantól kifelé is sok van, sok volt még osztán, és sokkal nehezebb a terep. Voltak, kerültek bokros, elvadult helyek, itt-ott nádasok, az is mind benne volt a pakliban, ahogy odaki mondják... Jöhettek a leányok rövidnadrágban,

jöhettek overálban⁷, sehogy sem volt megfelelő. Ha bakancsot húztak, ha gumicsizmát, ha szandált, akkor egyik szempontból előnyös volt, más oldalról nem. Ezt a munkálatot úgy esett, hogy legalább harmincöt-negyven fokos nyári forróságban, és ráadásul hétköznap végeztük el. Minden útszéli mozzanat után kikopogtattuk az íket, levettük a vasgyűrűt a nyélről és a kassa vasát odakötöttük hezsa. Én egy sutut is varrattam az asszonnyal, amit közbe-közbe rejahúztunk. Hogy biztos legyen. Egyik leánynál villa, a másikonál gereblye, és volt egy kosarunk is, amelyikben az üres rafiazsákokat hurcoltuk, azt fogták ketten. Lehet, hogy jó lett volna még egy ember mellénk, de ennyien voltunk. Kicsit furcsa lehetett, kicsit dísztelen, ahogy ott jártunk-keltünk a tömegközlekedés menetibe’. Szerencsére a biztonságiak nem hajítottak ki. Zöld pólóink hátán írta a cég nevit, olyan hivatalosnak tűnt minden. Nézték az utasok is rejánk, de mű mentünk, haladtunk, és végeztük a dolgunkat... Itt volt, itt lehet a helye annak a Rákos mezejinek valahol, azt olvastam, ahol rendezték az ország ügyeit, ahova összegyűltek királyt választani, ahova Dózsa idejibe’ is felcsődítették a népet, s még jó párszor. De én úgy gondolom, hogy eleinte nem a parasztok, hanem nemesek, a rendes katonák jöttek, a nép csak menet közben csatlakozott, ha már tudták, hogy hova-merre, ki ellen kell hadba szállni, Bécs, a csehek, a török ellen, vagy pedig olyan lett közbe’ a helyzet, hogy neki kell rontani egymásnak. Az a legkönnyebb,

---

⁷ *overall* – kezeslábas – angol

ha van egy kicsi herregés. A pólitika akkor is ocsmány dolog volt, mint-ha kártyajáték lenne abból a célból, hogy egyik nép is megmaradjon, s a másik is. És legyen annyi békesség, hogy tudjanak azért élelmet termelni maguknak legalább, gabonát, mester-ségeket gyakorolni, kereskedni mel-lette. Olyan nincs, hogy mindenki nyerjen. Hogy mindenki jól járjon. Még a mesében sincs. Az nyer, aki jól köszön a vén boszorkánynak. Vagy a legküssebb. De nem nyeri el örök-ké a jó a jutalmát, mer' ahogy biza fonák tud lenni az élet, olyanforma néha a mese is... Jobb lenne, ha nem

jácodnának annyit, csak beszélget-nének róla. Mármint a kockázatról. Olyanok voltak a régi vezetők is, hogy tizenkilence is lapot húzattak, s csodálkoztak, hogy elfutott a kártyájuk. Ha bėjött, akkor vittek mindent. Ma sem különb a helyzet, csak most az EU csinálja és az ENSZ. Meg mit tudom, hogy melyik nemzetközi szervezet. Bizottságok vannak, képviselők, kül-döttek. Mintha lenne nekünk beleszó-lásunk a saját dolgunkba, úgy állítsák bé, de mégiscsak ott az a sok mocsok, amit mü nem látunk. Annak isszuk a levit, hogy azt sem tudjuk, mi. De valahogy túl kell lépni.

Reflexiók

